

Kestävä rakentaminen säästää luontoa ja rahaa

Liikennepuisto tulee aktiivikäyttöön. Paikallinen Lions-klubi huolehtii lasten ja nuorten liikennevalistamisesta.

Vihervuotta 2016 juhlistettiin kesäkuun alussa Hämeenlinnassa, jossa avattiin Kaurialan liikennepuisto. Se on malliesimerkki kestävästä ympäristörakentamisesta. Ja myös siitä, että varsinaiset kustannukset putosivat murto-osaan kiertotalouden ansiosta.

TEKSTI JA KUVAT: MARKKU VENTO

Kaurialan liikennepuisto avattiin alun perin 1960-luvun alussa. Lasten ja nuorten liikenneopetukseen ajateltu puisto toimi useita vuosia, mutta sitten innostus loppui ja alue alkoi rapistua: luonto valtasi alaa ja pensaat tukkivat puiston näkymiä.

Ennen nyt toteutettua peruskorjausta liikennepuiston yleisilme oli peräisin 1980-luvun lopulta. Tuolloin alueelle tehtiin leikkipuisto, ja muun muassa itse liikennepuistossa alun perin sijainnut kiertoliittymä muutettiin tavalliseksi aukioksi. Liikennepuiston maine ei ollut enää parhaasta päästä ja synkkiä nurkia monin paikoin sisältänyttä aluetta pidettiin jopa hieman pelottavana.

Kun alue vihittiin uudelleen käyttöön kuluneen kesän alussa, vanhan liikennepuiston unohdus

oli niin täydellinen, että puiston vihkinnyt ympäristöministeriön kansliapäällikkö **Hannele Pokka** joutui kysymään tietä hämeenlinnalaisilta moneen otteeseen.

Mutta nyt kaikki on toisin.

Maamassat käytettiin tarkkaan uudelleen

Liikennepuisto on hienon näköinen. Alueen keskellä oleva kiertoliittymä hallitsee kokonaisuutta ja liittymän keskellä pienellä kukkulalla oleva Peltipoliisi hallitsee kiertoliittymää.

Polkupyörille, polkuautoille ja rullalautoille suunnitellut ajoväylät täyttivät nuorista liikenneharrastelijoista.

Käytännön rakentamistyötä vetänyt **Henrik Bos** VRJ Groupista kertoo työrupeaman olleen kiivas.

– Aloitimme huhtikuussa ja kuudessa viikossa saimme tämän valmiiksi. Keskeisenä ideana oli

Vihervuosi2016

- 5. kerta vuodesta 1985 lähtien
- yli 300 tapahtumaa
- tapahtumakalenteri osoitteessa vihervuosi.fi
- ympäristöministeriön nimeämä teemavuosi
- teemoina kestävä suomalainen maisema, ja alateemoja ovat mm. kaupunkiviljely ja lähiruoka
- käytännön organisoija Viherympäristöliitto
- tärkeä spinn-off: vuosi tuottaa Kestävän Ympäristörakentamisen Kriteerit, jotka julkistetaan helmikuussa 2017

Ikivanhat kärjäkivet tuotiin varikolta kiertoliittymään

pystyä käyttämään niin paljon kuin mahdollista olemassa olevaa materiaalia, Bos kertoo. Bos edusti hankkeessa Viher- ja ympäristörakentajat Ry:ä, joka on yksi Viherympäristöliiton jäsenjärjestöistä.

– Alue oli niin umpeen kasvanut, että aloitimme kaatamalla ylimääräiset puut. Kaikkiaan 20 rungosta kertyi hyvää materiaalia esimerkiksi viheralueen rajaamiseen tai istuimiksi. Tai ihan maisemointitarkoituksiin.

Alkuperäinen yli 50-vuotias kiertoliittymä oli muutettu aukioksi. Nyt sen keskusta

kohotettiin kummuksi. Sen välittömässä läheisyydessä on perhospuutarhaksi kutsuttu toinen kumpuileva alue.

– Kaikki nämä maamassat ovat tältä alueelta. Vanhat massat seuloittiin ja käytettiin uudelleen.

Tiukat säännökset uusiokäytölle

Kovin helppoa esimerkiksi maamassojen uusiokäyttö ei ole. Nykyisellään laki rajoittaa rakennuspaikalta kuorittujen kasvualustojen kaupallista hyödyntämistä.

Syynä on rikkaruohojen torjunta. Eviran tulkinnan mukaan

Mankku Vento

↑ – Kaadoimme 20 puuta ja niiden rungoista kertyi hyvää materiaalia viheralueen rajaamiseen tai istuimiksi, käytännön kunnostustyötä vetänyt Henrik Bos sanoo.

↓ Jatulintarha putsattiin ja kunnostetiin aktiivikäyttöön.

Mankku Vento

– Lähtökohtana oli soveltaa yhdysvaltalaisen Sustainable Sites Initiative arviointiohjelman kriteerejä kestäväälle ympäristörakentamiselle, maisema-arkkitehti Emilia Weckman kertoo ja istuu penkillä, jotka rakennettiin varikolta löytyneiden kivien päälle.

rakennuspaikalla olevista materiaaleista voi tehdä kasvualustaa vain, jos sitä käytetään samalla paikalla. Kierrätettävään multa ei saa lisätä muuta kuin kalkkia ja lannoitteita, tai se muuttuu tuotteistetuksi materiaaliksi. Ja silloin siinä ei saa olla rikkakasveja.

Periaatteessa asiakas ja tuottaja voivat sopia erikseen, että rikkaruohoja saa olla. Mutta sääntöviidakko hidastaa ja vaikeuttaa pintamaan käyttöä. Materiaalien kuljetuskustannukset ja -päästöt aiheuttavat rakentamisessa suuren ympäristökuorman.

Evira on tulkinnut kasvualustan muuttumisen tuotteistetuksi myös niissä tapauksissa, kun rakennuspaikalta kerättyyn pinta-maahan sekoitetaan jotain muuta kuin kalkkia tai lannoitetta. Jos kasvualustaan, jota olisi tarkoitus käyttää alkuperäisellä nostopaikallaan, sekoitetaan vaikkapa kompostoitua maata muualta, kyse onkin tuotteistetusta kasvualustasta, jota säätelevät lannoitevalmistelain pykälät, jolloin sen käyttö vaikeutuu huomattavasti.

Pääsiihteri **Seppo Närhi** Viherympäristöliitosta, jonka suojissa Vihervuosi 2016 on rakennettu, toivookin uutta lainsäädäntöä.

– Nykyinen säädäntö on siltä ajalta, jolloin kestäväan rakentamiseen ei kiinnitetty huomiota. Tietenkin on hyvä, että rikkaruohoja vastaan kamppaillaan, mutta kyllä tänä päivänä sekin asia pystytään ratkaisemaan kestäväällä tavalla. Järkevällä lainsäädännöllä kestäväan rakentamista pystyttäisiin tukemaan, ei estämään, Seppo Närhi sanoo.

Kivetkin ovat uusiokäytössä

Liikennepuiston uudistamisen suunnitteli maisema-arkkitehti **Emilia Weckman**.

– Teen tämän osana 3-vuotista valtion taiteilija-apurahatyöskentelyä. Ryhdyimme Viherympäristöliiton kanssa etsimään sopivaa kohdetta viime elokuussa ja lopulta tämä puisto valikoitui Hämeenlinnan kaupungin tarjoamien kohteiden joukosta. Yleissuunnitelma oli valmis helmikuussa, Weckman kertoo.

Suunnittelun yhtenä lähtökohtana oli soveltaa yhdysvaltalaisen Sustainable Sites Initiative arviointiohjelman kriteerejä kestäväälle ympäristörakentamiselle. Ohjelma on kehitetty edistämään ja tukemaan ekologisesti ➤

kestävää maisemasuunnittelua.

Sustainable Sites Initiative on vastaava arviointiohjelma ympäristörakentamiselle mitä LEED ja BREEAM ovat talonrakentamiselle. Arviointikriteerien tarkoituksena on suojella ja edistää maiseman ekologista kestävyyttä nostamalla ekosysteemipalvelut suunnittelun lähtökohdaksi.

Kaurialan hankkeessa sovellettiin mahdollisimman montaa Sitesissä määriteltyä kriteeriä – siinä määrin kuin tiukan aikataulun puitteissa oli mahdollista.

Kestävän ympäristörakentamisen avainasioita ovat maaperään, vesioloihin ja kasvillisuuteen liittyvät kysymykset. Yhtä tärkeää kuin varsinaisen ekologisen kestävyys on myös uudelleen rakennettavan alueen sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus: vaarallisia ja pelottavia alueita muutetaan houkutteleviksi kaiken kansan alueiksi, joissa viihdytään.

– SITESilla on kokonaisvaltainen näkemys kestäväan rakentamiseen. Se voidaan viedä läpi perusparantamishankkeen jokaisella tasolla: uusiokäyttö niin rakennuspaikalla olevasta materiaalista ja maa-aineksesta ja puustosta, mutta myös vaikkapa kaupungin varikolla olevan ylimääräisen materiaalin täysmittainen hyödyntäminen laskevat kuljettamisen ekoormaa, mutta lisäksi myös hankintojen hintaa.

– Kestävässä rakentamisessa mietitään kaikissa vaiheissa, miten eri ratkaisut vaikuttavat koko ekosysteemiin.

Liikennepuiston perhospuutarha on suunniteltu sellaiseksi, että se houkuttelee luokseen paitsi perhosia, myös muita hyönteisiä. Biodiversiteetti kukoistaa.

Lisäksi perennat on istutettu sen verran tiheästi, että aluetta ei erikseen tarvitse hoitaa tai kitkeä. Aiemmin nurmialueina hoitettuja alueita kehitetään niittyjä hoitoluokituksen muutoksella. Kerran kesässä tapahtuva niittäminen on niille riittävä hoito - luonto huolehtii sitten lopusta.

Polkuautojen tarkat mitat?

Lähtökohtana oli vanha liikennepuisto. Parikymmentä vuotta sitten alueelle lisätty leikkipuisto poistettiin. Oikeastakin liikenteestä tuttu ongelma piti ratkaista: ovatko polkuautot kasvaneet viidessä vuosikymmenessä liikaa kuten on käynyt henkilöautojen koolle.

– Tähän tarvittiin jo liikennesuunnittelijaa: hän arvioi polkuautojen nykyisten mittojen perusteella, että ajoratojen linjatukset voidaan säilyttää ennallaan. Vain liikennemäntä ympäristöineen rakennettiin kokonaan uudelleen.

– Ajoratojen pinnoite oli hyvässä kunnossa, joten asfaltoimme lopulta vain juuri kiertoliittymän ja pääakselin ”katuosuudet”. Mutta asfalttina käytimme ”vihreää” asfalttia, Weckman kertoo.

NCC:n Green Asphalt on ympäristöystävällinen tuote, jonka hiilidioksidipäästöt ovat 25–30 prosenttia pienemmät perinteisen asfaltin valmistukseen verrattuna. Asfalttimassa valmistetaan perinteistä asfalttia matalammassa lämpötilassa päällystemassan laatua heikentämättä. Lisäksi matalampi lämpötila pienentää eri oksidien pääsyä ympäristöön.

Myös budjetti ihastui kestäväan rakentamiseen

Kaurialan liikennepuiston kiertoliittymän keskellä seisova iloinen ”peltipoliisi” löytyi myös kaupungin varikolta.

– Se oli ollut aiemmin käytössä leikkikarusellina, mutta siirretty sitten nuhjuisena ja ruostuneena varikolle. Nyt se kunnostettiin ja maalattiin poliisiksi.

– 1990-luvun alussa alueelle rakennetut leikkipaikat poistettiin, mutta jättilintarha säilytettiin ja siistittiin. Linnan infran varikolta löytyi komeita kivilohkareita, joista tehtiin penkkejä. Kiertoliittymään asennettiin kärjäkivet. Ne olivat aiemmin

Kaurialan liikennepuisto oli komea lisä Hämeenlinnaan 1960-luvun alussa.

Hämeenlinnan kaupunginmuuseo

Liikennemäntä palautettiin paikalleen ja sen keskelle nostettiin vanha peltikaruselli, joka maalattiin poliisiksi. Ympyrää reunustavat kärjäkivet olivat myös hylättyinä kaupungin varikolla.

Markku Vento

Hämeenlinnan oikeustalon aulassa, mutta päätyneet nekin varikolle. Nyt ne pääsivät takaisin ihmisten ilmoille, Weckman kertoo.

Kestävä rakentaminen säästi paitsi luontoa ja materiaaleja, myös rahaa: kun suurin osa materiaaleista pystyttiin joko

käyttämään uudelleen tai löytyi kaupungin varastosta, 100.000 euron puistolle tuli hintaa alle puolet siitä, mitä se olisi maksanut kokonaan uudelleen tehtynä. Ja vain murto-osa, kun otetaan saadut alan yritysten talkootyöt ja lahjoitukset sekä opiskelijatyöt huomioon. ▼